

Deris: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Ünite: III - İslam Düşüncesinde
Tasavvufi Yorumlar

Kavramlar:

Tasavvuf, edeb,
veli, mürşid, insan-ı
kâmil, erkân, semâ

Konular:

Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu
Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki
Boyutu
Kültürümüzde Etkin Olan
Tasavvufi Yorumlar
Kur'an'dan Mesajlar

Sunumdaki Başlık Türleri:

- Konu başlığı
- Alt başlık/Kazanım
- Okuma parçası

Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu

Tasavvuf; İslam'ı, kulluğun gerektirdiği şekilde ahlak esasları ve nefis terbiyesi üzerinde yoğunlaşarak yaşama biçimi demektir. Tasavvufu benimseyen kimselere **sufi** denilir. Daha sonraki dönemlerde sufiler **mutasavvıf** olarak da adlandırılmıştır.

Tasavvuf, diğer dinî bilimler olan fıkıh, hadis, tefsir, kelam gibi hicri II. asırdan sonra sistemleşmeye başlamıştır. Dolayısıyla tasavvuf ve tarikatlar **Rasulullah** ve sahabe devrinde mevcut değildi.

Tasavvufun önem verdiği konular arasında nefis terbiyesi, Allah'ı zikir, dünyaya gereğinden fazla değer vermeme gibi ilkeler öne çıkar. Kur'an'da arınmayı öğütleyen birçok ayet vardır. Mutasavvıflara göre nefsin arındırılması, tasavvufun ana gayelerinden biridir.

Rasulullah'ın vefatından sonra Müslümanlar, yapılan fetihlerle maddi olarak güç kazandılar. Bunun sonucunda bazı Müslümanlar **Rasulullah**'ın önerdiği sade yaşam tarzından uzaklaştılar. Bu değişimler karşısında **Rasulullah**'ın ahlakının ve hayat tarzının örnek alınması, onun gibi sade yaşam tarzının tercih edilmesi gerektiğini vurgulanmaya başladı.

Yardımlaşma, fedakârlık, cömertlik, kanaatkârlık, dürüstlük, merhamet gibi değerleri ön plana çıkarmaya çalıştılar. İşte bu sosyal ve siyasal olayların sebep olduğu ahlaki ve dini değerlerdeki yozlaşmaya bir tepki olarak **Hasan Basri**'nin (ö. 728) öncülüğünde yeni ortaya çıkan anlayışın tasavvufi düşüncenin oluşumu ve gelişimi üzerindeki etkisi büyüktür.

Tasavvufi Düşünce

Züht
Dönemi

Tasavvuf
Dönemi

Tarikat
Dönemi

Züht Dönemi

Rasulullah, sahabe ve onlardan sonra gelenleri içine alan, tasavvuf kavramının ortaya çıktığı hicri II. asra kadar olan dönemi kapsar. Tasavvufta züht, ahirete yönelmek, dünyaya dalmamak, elde mevcut bulunsa bile gönülde mal ve mülk sevgisine yer vermemek gibi anlamlara gelir demektir.

Tasavvuf Dönemi

Hicri II. asrın sonundan, tarikatların kurumsallaştığı döneme kadar olan yaklaşık dört asırlık zaman dilimini kapsar. Bayezidi Bistami, Cüneydi Bağdadi, Hallac, İbn Arabi, Ahmed Yesevi, Celaleddin-i Rumi, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre gibi mutasavvıflar bu düşüncenin sistemleşmesini ve kurumsallaşmasını sağlamışlardır.

Tasavvufi düşünce ve uygulama kendine özgü terim, yöntem ve teorisiyle bir sistem haline gelmiştir. Bu dönem aynı zamanda tasavvuf düşüncesinin bir ilim olarak ortaya çıktığı ve klasik eserlerin yazılmaya başlandığı dönemdir.

Tarikat Dönemi

Hicri 6. asırdan itibaren tarikatların kurumsallaştığı ve sosyal hayatın bir parçası haline geldiği dönemdir. Teoride tasavvuf diye adlandırılan bu akımın pratik hayatta aldığı isim tarikattır.

Yanlış Düşüncelere Dikkat!

Bazı tarikatlarda **keşif** (*sezgi yoluyla elde edilen bilgi*) ve ilhama (*gönle gelen bilgiye*) büyük önem verilir, buna göre kararlar alınır. Oysaki İslam'da ölçü vahiy ve akıldır. Tasavvufta çok güzel uygulamalar olsa da yanlışlar da vardır. Yanlışları ayıklamak gerekir. Kur'an'a aykırı görüşlerden birkaç tanesini görelim:

“Ölülerin, dirilerin, cinlerin velileri haftada bir kere dünyanın bir yerinde toplanarak bütün insanların tüm meselelerini orada çözüyorlar. Allah artık hiç karışmıyor, tüm görevi bunlara vermiştir. Kâinatta onlar iş yapıyorlar.”

“Göklerde ve yerde bulunan her varlık O’na muhtaçtır; her an O, hayata ve varlığa dair her işe müdahildir.” *(Kur’an, Rahman [55] 29).*

“Bir Mürid şeyhinin huzurunda, Allah’tan daha fazla teslimiyet göstermelidir!”

“Rabbi ona: ‘Teslim ol’ dediğinde (o:) ‘Alemlerin Rabbine teslim oldum’ demişti.”
(Kur’an, Bakara [2] 131).

“Benim şeyhim,
Azrail’i geri gönderdi!”

“(Melekler) ...
kendilerine emredilen
her şeyi yaparlar!”

(Kur’an, Nahl [16] 50).

“emrolundukları ne
varsa aynen onu
yaparlar!” *(Kur’an, Tahrim [66] 6).*

“Melekler her işlerini
Allah’ın emri
doğrultusunda
yaparlar!” *(Enbiya [21] 27).*

Yine rüyaları bilgi kaynağı olarak görenler de vardır. Oysaki Kelam bilimi âlimlerinin genel kanaatine göre rüya kesin bilgi vasıtası değildir. Dolayısıyla rüyada **Rasulullah**'ı görerek ondan talimat aldığını söyleyenlere itibar edilmez *(Prof.Dr. İlyas Çelebi, "Rüya," Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 35, s. 307).*

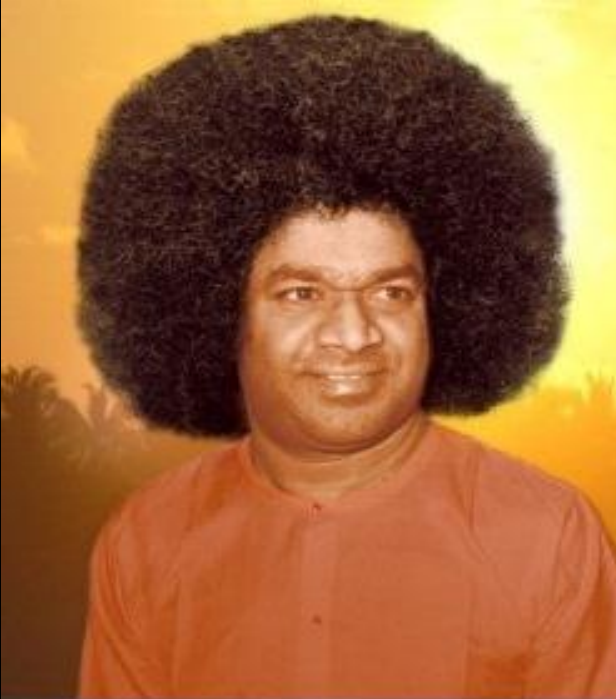
Allah'ın İpi Kimdir?

Allah'ın Al-i İmran Suresi 103. ayetinde simsıkı sarılıp ayrılmamamızı istediği ipi ne bir kişi, ne bir kurum veya bir topluluktur. Allah'ın ipi Kur'an'dır! **"Sen, sana vahyedilene simsıkı sarıl."** (Zuhruf suresi 43. ayet).

Yaşayan Tanrı, Yanlış Zamanda Öldü!

Hinduların Yaşayan Tanrı olarak kabul ettiği, Hindistan'ın en popüler ve nüfuzlu ruhani liderlerinden **Sathya Sai Baba** 85 yaşında hayatını kaybetti. 23 Kasım 1926'da doğan **Sai Baba** müritlerine, 2022 yılında 96 yaşında öleceğini açıklamıştı (*Hürriyet Gzt.*, "Yaşayan Tanrı' öldü," 25.04. 2011).

18 Kasım 1978 günü Guyana toprakları üzerinde kurulmuş Jonestown kasabasında yaşayan People's Temple (*Halkın Tapınağı*) Tarikatı'na mensup 900'den fazla kişi, tarikat liderleri **Jim Jones**'un (*James Warren Jones*) vaazı üzerine intihar etti.

THE JONESTOWN MASSACRE

Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu

İslam'da ahlakın kaynağı Kur'an'dır ve Kur'an ahlakını en güzel biçimde yaşama geçiren **Rasulullah**'tır.

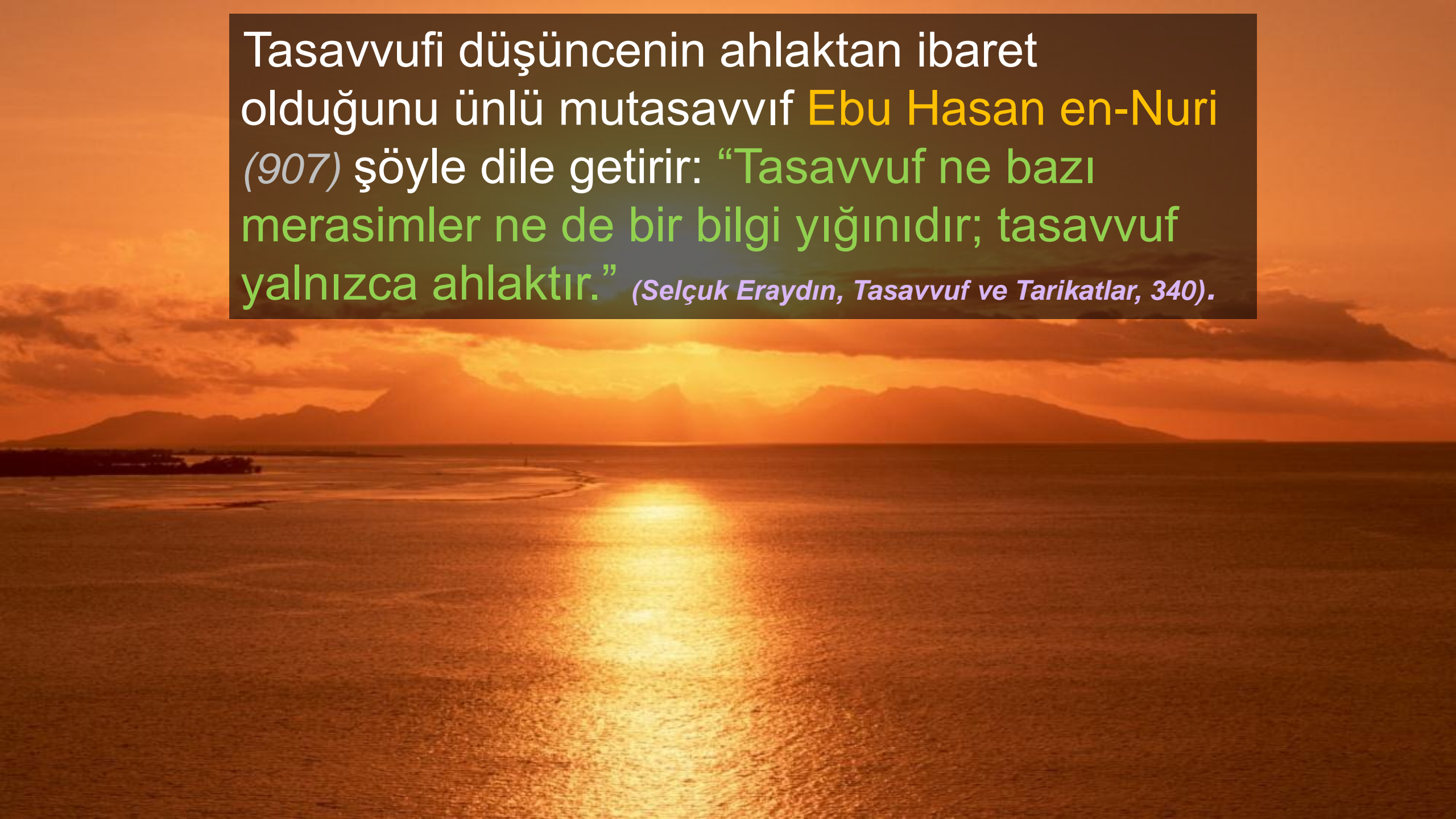

Mutasavvıflara göre tasavvufun gayesi; **Hakkın** rızasını kazanmak için, nefsi temizlemek ve güzel ahlak sahibi olmaya çalışmaktır. Kısaca tasavvuf, Kur'an ve **Rasulullah**'ın ahlakıyla ahlaklanmaktır.

Tasavvufi düşüncenin ahlaktan ibaret olduğunu ünlü mutasavvıf **Ebu Hasan en-Nuri (907)** şöyle dile getirir: “**Tasavvuf ne bazı merasimler ne de bir bilgi yığıdır; tasavvuf yalnızca ahlaktır.**” *(Selçuk Eraydın, Tasavvuf ve Tarikatlar, 340).*

Kur'an'daki pek çok ayette insanın hangi ahlaki özelliklere sahip olması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Allah, insanların doğru sözlü, adaletli, dürüst, merhametli, emanetleri koruyan bireyler olmalarını istemiştir. Yüce Allah, **Rasulullah**'ı güzel ahlakından dolayı bütün Müslümanlara, "**en güzel örnek (üsve-i hasene)**" (Kur'an, Ahzab 21) olarak göstermiş ve Müslümanların onu örnek alarak davranışlarını şekillendirmelerini istemiştir.

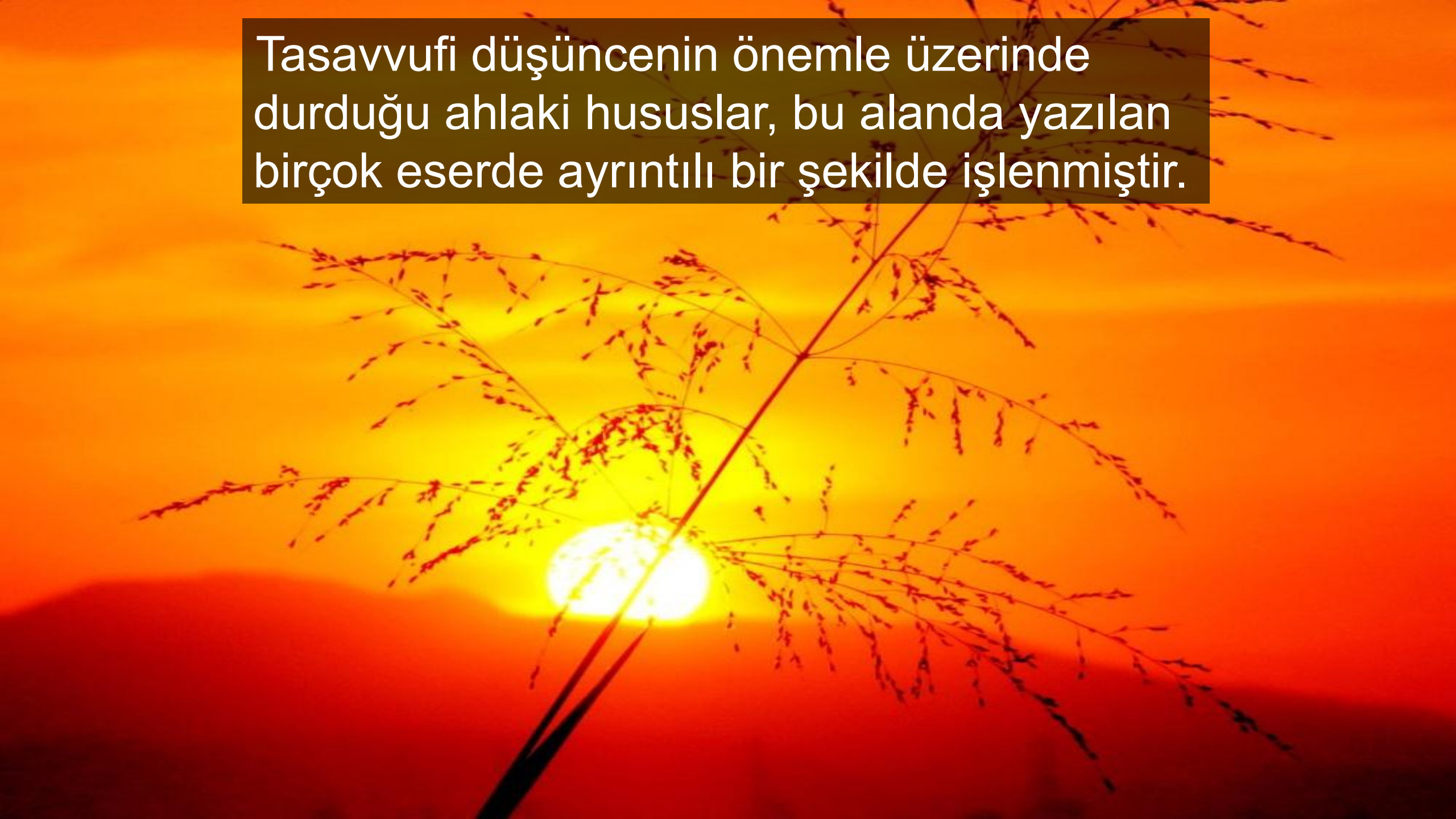
Tasavvuf, insanın kalbindeki kötü vasıflardan kurtulma çarelerini, kalpteki iyi vasıflar ve onları kazanma yollarını göstermeyi hedefler. Böylece manevi mertebeleri kat ederek en yüksek merteye olan **insan-ı kâmil** (*olgun insan*) mertebesine ulaşmayı amaçlar.

İnsan-ı kâmil düşüncesini doğrudan Kur'an'dan çıkarmak mümkün değildir. İnsan-ı kâmil kavramı tasavvuf literatürüne **Muhyiddin İbnül-Arabî** (ö. 1240) tarafından yerleştirilmiştir (*Prof. Dr. Mehmet S. Aydın, "İnsan-ı Kâmil," Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 22, s. 330*).

Tasavvufi düşüncenin önemle üzerinde durduğu ahlaki hususlar, bu alanda yazılan birçok eserde ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir.

Örneğin Yunus Emre, dünyanın geçici olduğunu, arzu ve heveslere bağlanıp kalınmaması gerektiğini şöyle ifade eder:

“Bu dünyaya kanmayalım, fanidir aldanmayalım
Bir iken ayrılmayalım, gel dosta gidelim gönül,
Biz bu cihandan göçelim, ol dost iline uçalım
Arzu hevadan geçelim, gel dosta gidelim gönül.”

Leyla'dan geçme faslındayım, Mevla'yı bulma yollarında.

MFÖ (Buselik Makamı-1985)

Bu şarkı ile Leyla'dan geçer, Mevla'nın yollarına düşer, majörlerle beraber siz de tükenir, buselik makamında aşkı aramaya koyulursunuz ve ateş olursunuz, mecazi aşkın engin derinliklerinde...

Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar

Türkler, 8. yüzyılda İslam dini ile tanıştıktan sonra zamanla büyük gruplar hâlinde Müslüman olmaya başlamışlardı. İslam, ahlaki ilkeleri ve evrensel değerleri sayesinde Türkler arasında hızla yayılmıştır. İslam dininin hızlıca yayılmasında tasavvufi yorumların büyük etkisi olmuştur. Çünkü farklı yorumlar farklı görüşteki insanları bir araya getirmiştir.

Yesevilik

Yesevilik, **Hoca Ahmet Yesevi**'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi bir akımdır. Hayatında **Rasulullah** sevgisinin çok önemli bir yeri olan **Ahmet Yesevi**, bu sevgi ve bağlılığı, tüm hayatı boyunca hem kendisi yaşamış hem de öğrencilerine aktarmıştır.

Ahmet Yesevi, Türkler arasında İslam'ın yayılmasında önemli rol oynamıştır. Onun yetiştirdiği öğrenciler, Türk illerine dağılarak insanlara İslam'ı anlatmışlardır.

Yesevilik düşüncesine göre; erdeme erişmek aşk ve sevgiyle mümkündür. Aşk ve sevgi ile erdemli olmak isteyen kişi de benlikten vazgeçmeli, kanaatkar olup diğer insanları düşünmeli ve onlara yardım etmeli, ümitsizliğe kapılmamalı, faydasız şeylerle vakit harcamamalı, yalan söylememeli ve insanların kalbini kırmamalıdır.

Bir Kadiri Şeyhi

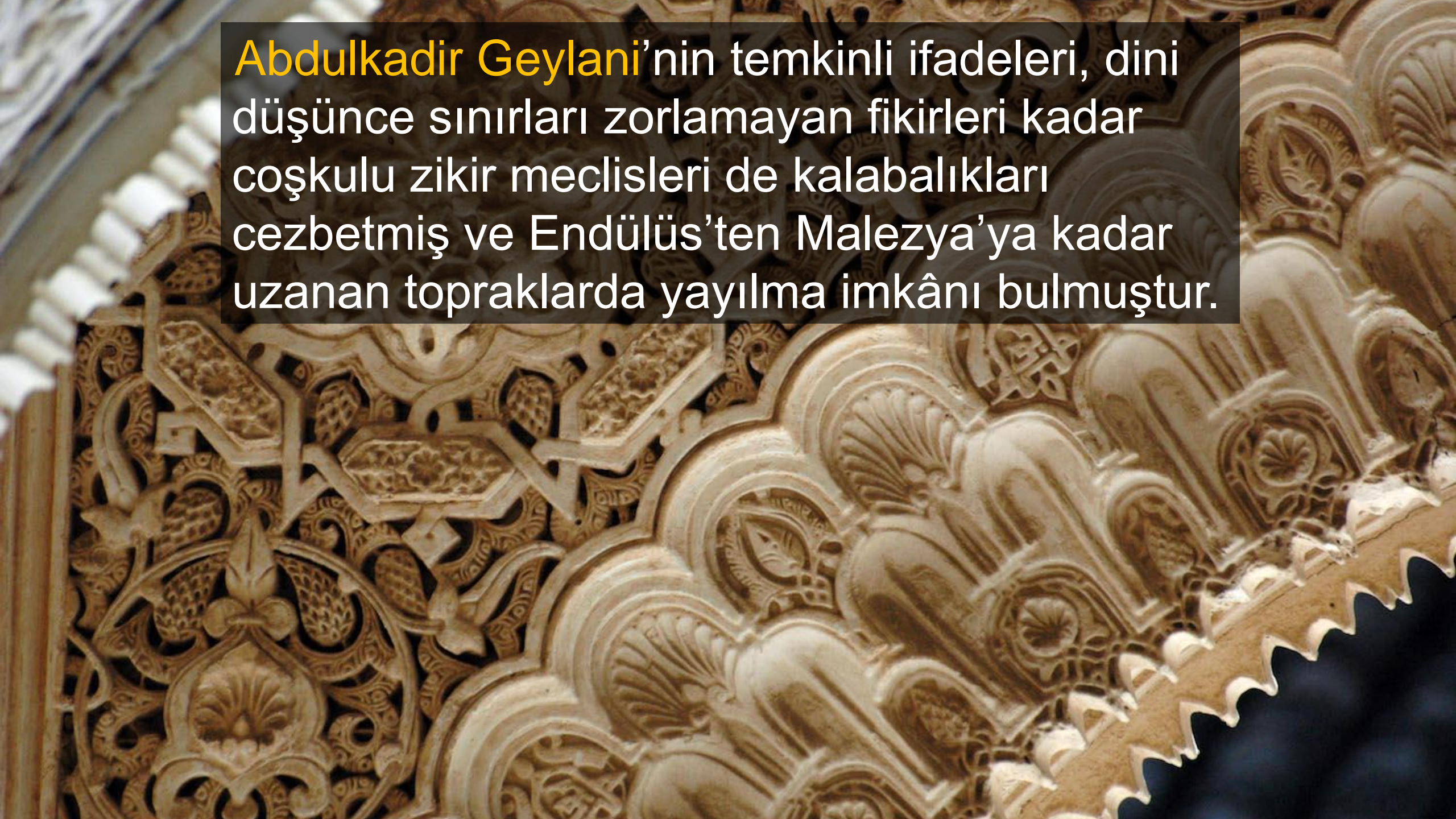

Kadirilik

Kadiriliğin kurucusu **Abdülkadir Geylani** (ö. 1160), İran'ın Geylan şehrinde dünyaya gelmiştir. Bağdat'ta İslami bilimlerde, özellikle tasavvuf alanında uzmanlaşmıştır.

Abdulkadir Geylani'nin temkinli ifadeleri, dini düşünce sınırları zorlamayan fikirleri kadar coşkulu zikir meclisleri de kalabalıkları cezbetmiş ve Endülüs'ten Malezya'ya kadar uzanan topraklarda yayılma imkânı bulmuştur.

Kadiriliğin temel görüşlerini oluşturan **Abdülkadir Geylani**'nin eserlerinden başlıcaları el-Gunye li Talibi Tariki'l-Hak ve el-Fethu'r-Rabbani'dir. Kadirilikte haramdan sakınmak, hizmeti güzelleştirmek, nimete saygı göstermek, ilim öğrenmek ve **Allah**'ı sıkça zikretmek önemli hususlardır *(Diyanet İslam Ansikl., XXIV)*.

Abdülkadir Geylani Türbesi, Irak

Rıfailik

Rıfailik, **Ahmet Rifai** (ö. 1182) tarafından kurulmuştur. Rifailer, **Allah**'a ulaşmanın, nefsin tezkiyesiyle mümkün olabileceğini kabul ederler. Bunun için dokuz aşamadan oluşan bir eğitim ve zikir programı uygularlar. Her bir merhaleye kendisine ait olan zikirle geçilir.

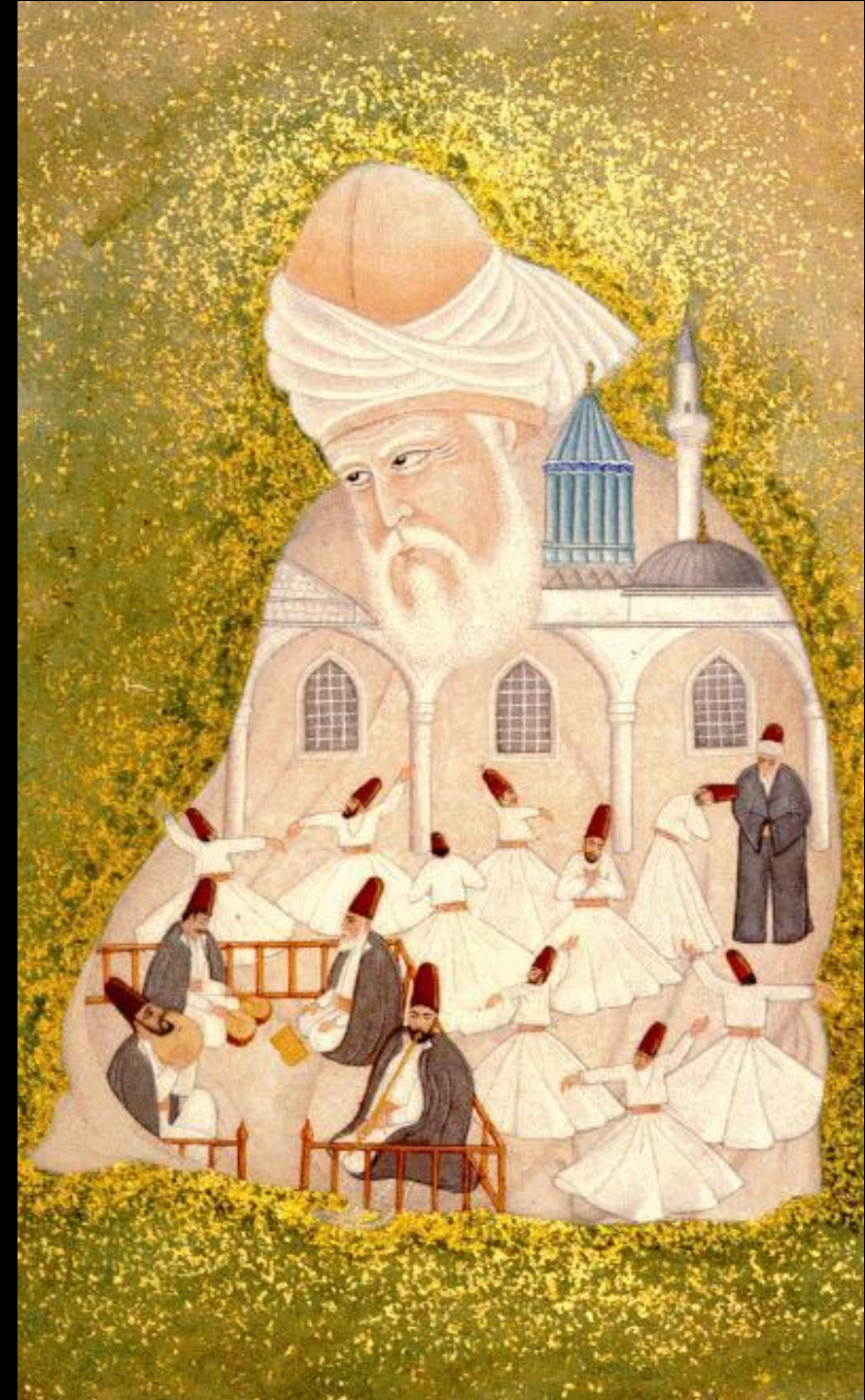
Mevlevilik

Celaleddin Rumi'nin tasavvufi düşüncelerini temel alan Mevlevilik, onun oğlu **Sultan Veled** tarafından sistemleştirilmiştir.

Rumi, Şems-ı Tebrizi adındaki sufiyle tanıştıktan sonra farklı bir düşünce dünyasına girerek öğütlerini ve hikmetli sözlerini insanlara aktarmak için şiire başvurmuştur. **Celaleddin-i Rumi**, **Mesnevi** ve **Divan-ı Kebir** isimli manzum eserlerinde bir araya getirilen şiirleriyle insanları iyiliğe, güzelliğe teşvik eder. Dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştıracak olan bilgiler aktarır.

Mevlevilikte Őir, müzik ve semâ ayininin önemli bir yeri vardır. Mevlevilere göre **semanın** anlamı; musiki nağmelerini dinlemek, dinlerken vecde gelip harekette bulunmak, kendinden geçmek, dönme-dir.

Mevlevilik düşüncesinin yaşatıldığı yerler olan Mevlevihanelerde Türk dili ve edebiyatı, şiir, müzik bilgisi, hat, tezhip, minyatür gibi güzel sanatlar öğretilir ve icra edilirdi. Ayrıca Mevlevi müziği, Türk tasavvuf müziğinin önemli parçasını oluşturur.

Celaleddin-i Rumi düşüncesinin temeli insan sevgisine dayanır. O, görüşü, düşüncesi, inancı ne olursa olsun herkese sevgiyle yaklaşılması gerektiğini savunur.

Dostlarını daima vefâ ile hatırla can!
Arayan sen ol, bulan sen. Tanıyan
sen ol, kucaklayan yine sen. Kula
vefâsı olmayanın HAKK'a vefâsı
olmaz.

Mevlana Celaleddin-i Rumi

Nakşibendilik

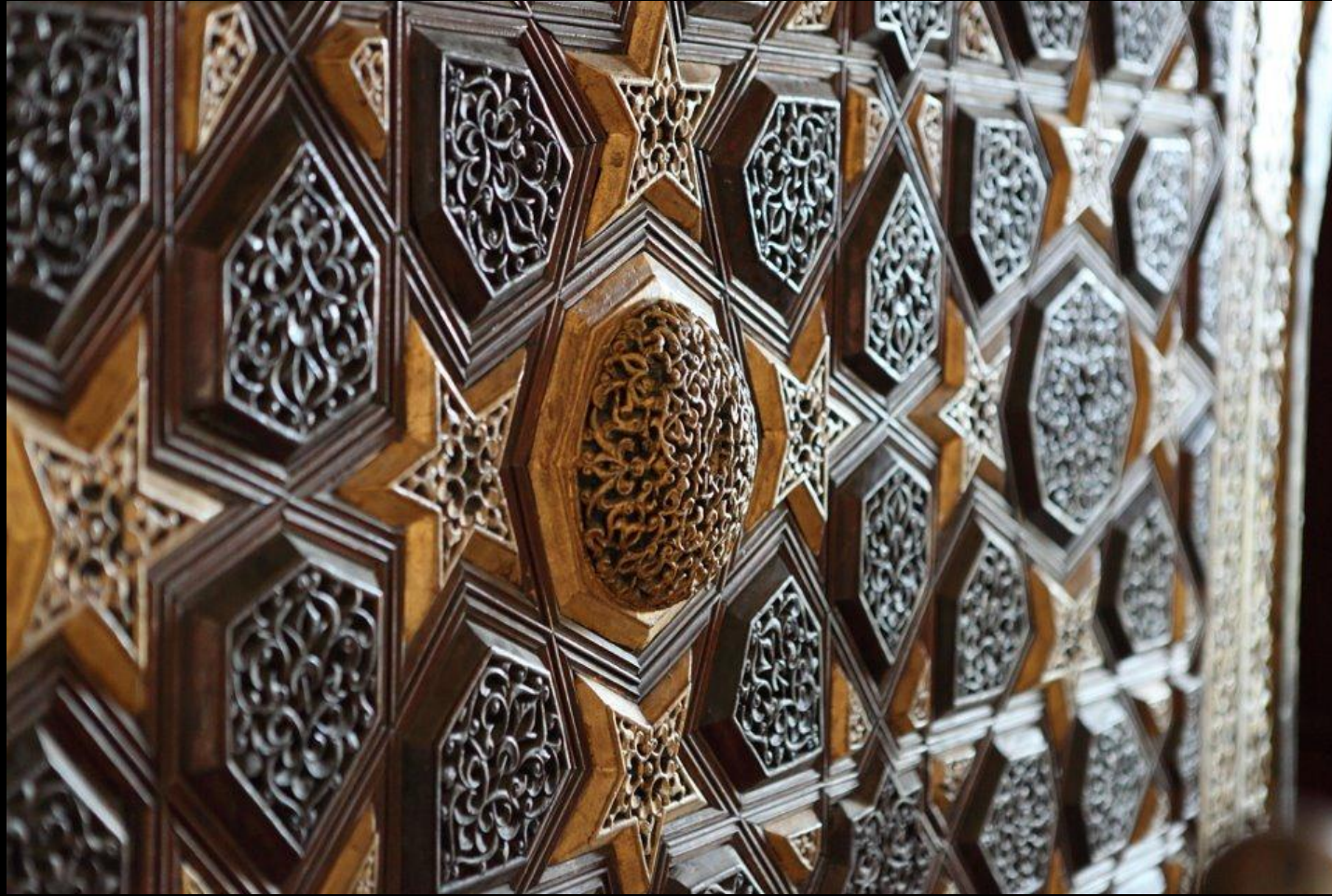
Nakşibendilik, **Muhammed Bahauddin Nakşibend**'in (ö. 1389) görüşleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi düşünce akımıdır.

Bahauddin Nakşibend'in Türbesi

Nakşibendilikte Allah'ı çok zikreden kişinin, onun sevgisini kalbine yerleştireceğine ve bunun da kişiyi kötülüklerden koruyacağına inanılır. Nakşibendiliğe göre zikrin gizlice, kalpten yapılması esastır.

Dinin emirlerine bağlı kalma, tasavvuf yoluyla nefsin kötü isteklerinden temizlenme, sevgiyle Allah'a yakınlaşma, bilgi ve marifetle Allah'a ulaşmak, Nakşibendiliğin temel ilkelerindedir
(Osman Türer, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*, s. 176-182).

Alevilik-Bektaşilik

Alevilik; **Rasulullah**'ın vefatından sonra **İmam Ali**'nin halife olması gerektiğini savunan, onu sahabilerin en üstünü olarak kabul eden anlayıştır. **Bektaşilik** ise **Hacı Bektaş-ı Veli**'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşan tasavvufi bir yorumdur.

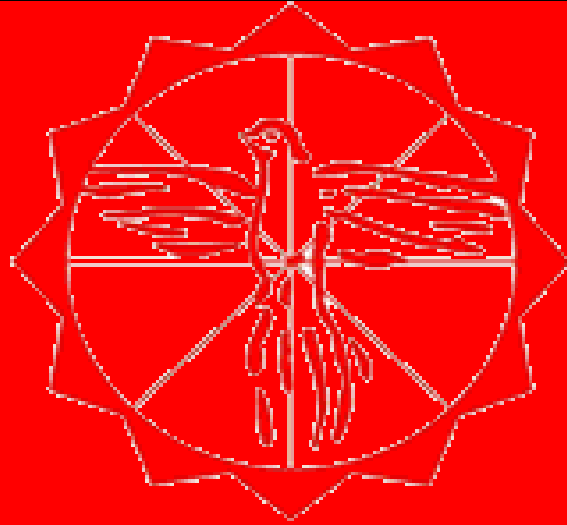
Alevi-Kızılbaş topluluklarında cemaatin veya köyün bütün mensupları Alevidir; çocukları da doğuştan Alevidir. Annesi-babası Alevi olmayanın Alevi olması mümkün değildir. Bektaşî olması mümkündür. Belli şartları yerine getirip, belli kaidelere uymak ve bir Baba'dan 'nasip almak' suretiyle her isteyen Bektaşî olabilir *(Prof. Dr. Ethem Ruhi Fıçlalı, Türkiye'de Alevilik-Bektaşilik, s. 200).*

Aleviliğin Ortaya Çıkışı

Şehirli Türkmenler, yerleşmenin getirdiği imkânla medreselerde öğretilen, yazılan ve okunan Müslümanlıktan haberdardı. Göçebe Türkmenler ise medreseyi neredeyse hiç bilmiyor veya en azından temas imkânından mahrum bir hayat yaşıyordu. Esasen devamlı seyir halindeki hayatları, böyle bir imkâna fırsat da tanımıyordu.

Onlar için İslam, Allah'a ve Elçi'sine imanla başlıyor ve Türkmen babaları ve dedelerinin hurafe ve menkıbelerle karışık, Şamanizm ve tasavvufun kaynaşmasından doğmuş basit görüşlerden, ahlaki ve hamasi öğütlerden ibaret yorumlarla bitiyordu

(Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı (XIII. Yüzyılda Anadolu'da Baba Resul (Babailer) İsyanı ve Anadolu'nun İslamlaşması Tarihindeki Yeri), İstanbul 1980, s. 72'den naklen: Prof.Dr. Ethem Ruhi Fiğlalı, Türkiye'de Alevilik ve Bektaşılık, s. 121-122).

Hacı Bektaş-ı Veli; ünlü mutasavvıf **Hoca Ahmet Yesevi**'nin düşüncelerinden etkilenmiş, Orta Asya'dan Anadolu'ya gelerek insanlara ahlaki davranışlarıyla örnek olmuştur.

Hacı Bektaş-ı Veli dört kapı (*Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat*) kırk makam adını verdiği öğretisinde imanın şartlarına, ilim öğrenmeye; namaz, oruç, hac, zekât, abdest, gusül vb. ibadetleri yerine getirmeye vurgu yapmıştır.

Alevilik-Bektaşilik'in günümüze ulaşmasında en etkin unsurlardan biri bu kültürde var olan **ocak kültürüdür**. Ocak olarak adlandırılan bu özel terim, cemleri yöneten **dedelerin** aileleridir.

Adap ve erkânı yürüten, Ehl-i beyt soyundan gelen, dedelerin aileleri çevresinde oluşan organizasyonları ifade etmektedir. Alevilik-Bektaşilikte her dede bir ocağa bağlıdır ve dedelerin insanlar arasında büyük bir saygınlıkları vardır. Rehber, dedenin yardımcısı ve vekilidir. Talip ise sıradan kadın veya erkek Aleviyi ifade eder.

Alevilik-Bektaşilikteki Temel Kavramlar

Cem ve Cemevi: Cem, sözlükte bir araya gelmek, toplanmak gibi anlamlara gelir. Cem, Alevi-Bektaşi geleneğinde en önemli ayindir. Cemevi ise âyin-i cem erkânının yapıldığı; yol, adap ve erkânın öğrenildiği ve gösterildiği yerdir.

Cemevinde, cemaatin şahitliğinde talibin Pir'e verdiği bağılılık sözüne **ikrar verme** denir. Pir'e verilen bu söz **Rasulullah**'a verilen ikrar olarak yorumlanır. Cemin başlangıcında dede, **Rasulullah**'ın manevi makamını temsil eden posta oturur ve başından sonuna kadar âyin-i cemi yönetir.

Cem sırasında dede, ilk önce dargın olanlar varsa onları barıştırır. Ceme katılanlar topluca istiğfar tövbe ederler. Zakir (*âşık*), bağlama eşliğinde **düvazimam** (*on iki imam aşkına okunan methiye*), tevhit, miraçlama ve mersiyeler okur. Semahlar dönülür. Getirilen lokmalar, kesilen kurbanlar dede tarafından dualandıktan sonra dağıtılır.

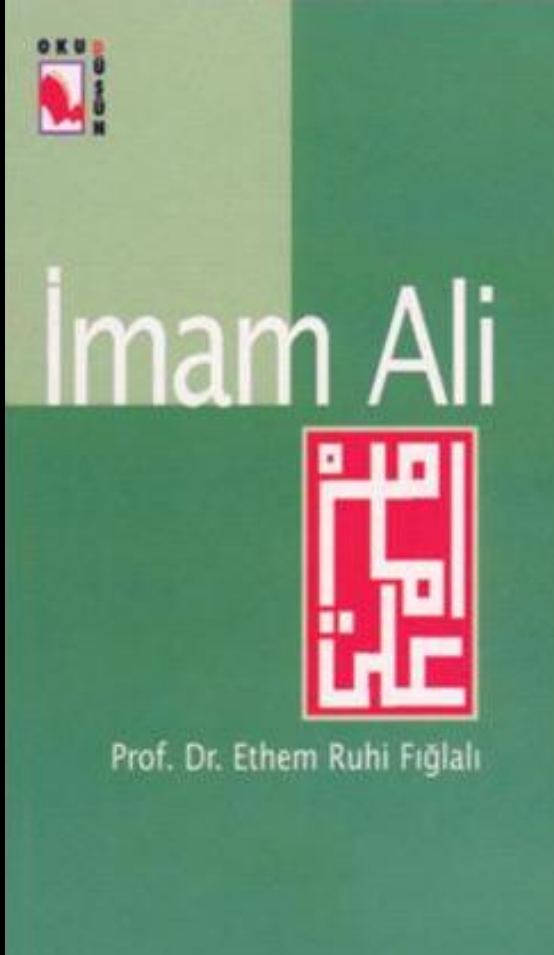
Ayin-i Cem Türleri

Dardan İndirme Cemi: Vefat eden bir kişinin ardından razılık alma cemidir. **Düşkünlükten Kaldırma Cemi:** İşlediği bir suç nedeniyle yol düşkününü ilan edildikten sonra tövbe ederek üzerindeki kul hakkını iade eden kişiler için yapılan cemdir. **Abdal Musa Cemi:** Yılın ilk cemi, **Abdal Musa** adına, dargın olan kimselerin barıştırılması, insanlar arasında birliğin sağlanması amacıyla yapılır ve Abdal Musa cemi olarak adlandırılır.

Musahiplik, Alevilik-Bektaşilikte evli olan iki kişinin aileleriyle birlikte, kurban keserek hayat boyu yol kardeşi olmaya **Hakkın** ve halkın huzurunda ikrar verip kardeş olmasıdır.

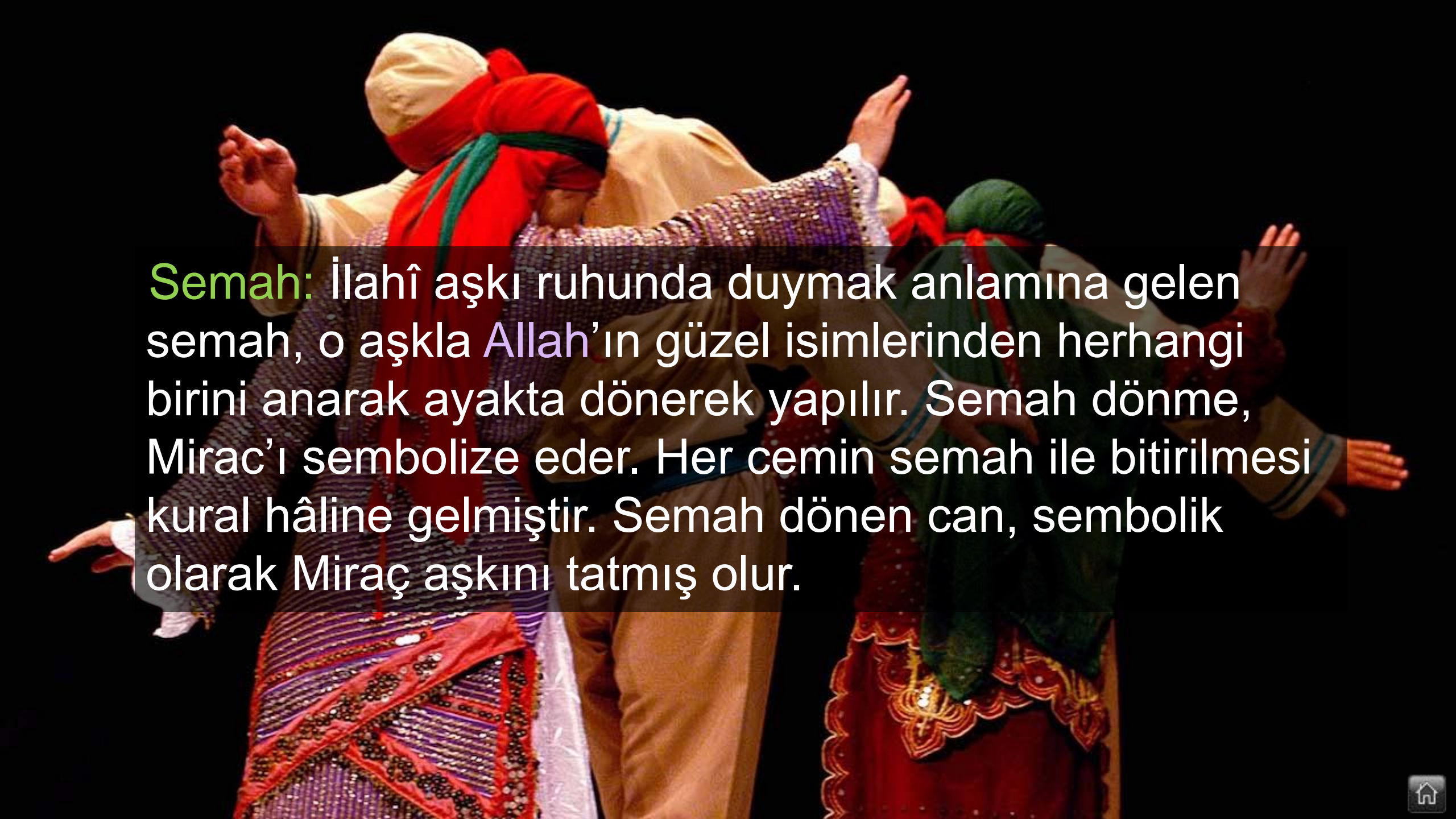

Razılık ve Kul Hakkının Sorulması: Alevilik-Bektaşilikte, üzerinde kul hakkı olan kişilerin ceme katılması uygun görülmez. “Birbirinizden razı mısınız? Birbirinize haklarınızı helal ediyor musunuz?” Bu soruları üç kez tekrarlar. Herhangi bir kul hakkı var ise hak sahibine iade edilir ve helallik alınır. Alevilik ve Bektaşilikte buna kul hakkının sorulması ve razılık denmektedir.

Semah: İlahî aşkı ruhunda duymak anlamına gelen semah, o aşkla Allah'ın güzel isimlerinden herhangi birini anarak ayakta dönerek yapılır. Semah dönme, Mirac'ı sembolize eder. Her cemin semah ile bitirilmesi kural hâline gelmiştir. Semah dönen can, sembolik olarak Miraç aşkını tatmış olur.

Gülbank: Alevi-Bektaşî kültüründe dua, gülbank olarak adlandırılır. Dua, hem başlı başına bir ayin hem de diğer ayinlerin tamamlayıcısı olarak görülür. Cem törenleri ve semah mutlaka dualarla yapılır.

**Vakti şerifler
hayrola,
hayırlar feth ola.
şerler def ola...**

Hızır ve Muharrem Orucu (Yas-ı matem): Alevilik-Bektaşilikte önemli bir yere sahip olan Hızır orucu genellikle şubat ayının 13, 14, 15. günlerinde tutulur. Alevilik-Bektaşilik geleneğinde Muharrem ayına büyük önem verilir. Bu ay içinde Aşure gününün olduğu aydır. Alevilik-Bektaşilikte bu ay boyunca **Rasulullah** ve Ehl-i beytine salavat getirilir. Başta Kerbela'da şehit olan **İmam Hüseyin** ve Ehl-i beyt için mersiye ve dualar okunur.

Alevi-Bektaşiler, Muharrem ayında kimi yerlerde 10, kimi yerlerde de 12 gün oruç tutarlar. Kербela'da şehit edilen **İmam Hüseyin** ve Ehl-i Beytin anısına tutulan oruç aslında bir yastır. Matem sırasında sakallar tıraş edilmez, eğlence yapılmaz, cinsi münasebette bulunulmaz. Muharrem ayının on üçüncü günü, **İmam Zeynel Abidin**'in **Rasulullah**'ın soyunu günümüze kadar taşıdığı için şükür kurbanı tığlanır (*kesilir*). Aşure pişirip dağıtırlar. O günün akşamı da cemevlerinde **Muharrem cemi** yaparlar.

Namaz konusunda çeşitli görüş ve uygulamalar vardır:

Namaz

- 5 vakit namazını kılanlar.
- İmam Ali camide şehit edildiği için kılmayanlar.
- Bizim namazımız kılındı diyerek kılmayanlar.
- Önemli olan şekilsel değil, özde namazdır diyenler.
- Namaz yoktur, niyaz vardır diyenler.

Niyaz bir tür secdeyi andırır. Tanrı insan gönlündedir (*Vahdet-i Vücut/Panteizm*). Mürşide niyaz eden talip aslında Tanrı'ya niyaz etmiş olur. Mürşidler bu nedenle kendilerine niyaz edenlere “Niyaz Hakk’a” derler

(<http://www.cemvakfi.org.tr/prof-dr-huseyin-bal/anadolu-aleviliginin-inanc-boyutu/>).

Alevilik, Sanat ve Eğitim

Alevilik dini törenlerinde bağlamayı kullandığı için çağlar boyu hep sanatı desteklemiştir. Ayrıca Alevilikte özellikle kız çocuklarına verilen değer ve eğitime gösterdikleri özen, takdire değerdir.

Kur'an'dan Mesajlar

“Mü'minler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.”

(Hucurat [49] 10).

İman aralarında kan bağı olmayan bireyleri kardeş yapmaktadır. Bu kardeşliğin en güzel örneklerini sahabenin yaşantısında görüyoruz. Onlar, kardeşlik için gereken her türlü fedakârlığı yapmışlardır. Bu bağ, **Bilal**'i kölelikten kurtarıp **Halife Ebubekir**'le aynı seviyeye getirerek kardeş yapmıştır. **Rasulullah** Medine'ye hicret edince, buraya göç eden muhacirlerle onlara kol kanat geren Ensarı kardeş yapmıştır.

Medine'de de hicretin ilk günlerinde yaptığı kardeşlik (*muâhat*) uygulaması neticesinde maddi olarak her şeylerini Mekke'de bırakan muhacirlere Ensar lokmalarını, evlerini, bahçelerini paylaşmışlardır. Öyle ki **Rasulullah**'ın kardeş ilan ettiği kişiler, kardeşini kendi evine götürmüş, onunla evini paylaşmış, hurma bahçesine götürmüş bahçeyi ikiye bölerek yarısını kardeşine vermiştir.

Kaynakça

- Ali Kuzudişli, **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 12. Sınıf**, Eksen Yay., Ankara 2018.
- Ethem Ruhi Fiğlalı, **Türkiye’de Alevilik ve Bektaşilik**, 3. bsk., Selçuk Yay., İstanbul Temmuz 1994.
- Feramuz Yılmaz, H. İsmail Doğan vd., **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 12. Sınıf**, MEB, Ankara 2018.
- **İlmihal, İman ve İbadetler**, c. 1-2, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2008.
- İlyas Çelebi, “**Rüya**,” Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 35, s. 307.
- **İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul.

